

О. М. Мироненко

Декларації генерального секретаріату

ДЕКЛАРАЦІЇ ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРІАТУ – акти, якими проголошувалися основні принципи діяльності виконавчого органу УЦР. Підготовлені головою уряду В. Винниченком. У першій декларації, ухваленій 5-ю сесією УЦР 27 червня (10 липня) 1917, визначено структуру та компетенцію уряду; запроваджено посади голови уряду, ген. секретарів і ген. писаря; визначено обов'язки ген. секретарства (ГС) фінанс. справ – розробка основ нац. фінанс. політики в Україні (хоча уряд і визнавав, що перевести всі фінанс. справи виключно під держ. контроль неможливо, проте наполягав на необхідності розпочати підготовчу роботу з цього питання, готуючи ґрунт для автономії); першочерг. завдання ГС судових справ (юстиції) – українізація і демократизація судових інстанцій, а також розроблення необхід. законопроектів, які відповідали б автоном. статусу України; ГС військ. справ – українізація війська у тилу і на фронті. До компетенції ГС земел. справ віднесено розроблення проекту земел. закону на підставі рішень Всеукр. селян. з'їзду; організацію волосних, повіт. і губерн. земел. комітетів та рад. селян. депутатів; утворення Укр. крайового земел. комітету; керівництво не лише земел. справами, а й с.-г. інвентарем. Серед гол. завдань ГС міжнац. справ – боротьба за автономно-федератив. устрій Росії, порозуміння на цій основі українців з неукр. людністю, скликання з'їзду представників народів та областей Росії, досягнення згоди з нац. меншинами. ГС нар. освіти мало опікуватися шкіл. і позашкіл. освітою, українізацією школи, виданням підручників, підготовкою і перепідготовкою вчителів, об'єднанням їх у професій. товариства, створенням всеукр. і місц. шкіл. рад, призначенням комісарів з нар. освіти. Діяльність ГС продовол. справ мала на меті заснування Всеукр. продовол. комітету, забезпечення планомірності у роботі всіх продовол. органів в Україні, досягнення автономії у справі постачання харч. продуктів, забезпечення хліборобів реманентом. У структурі уряду передбачено створення ГС праці, шляхів, торгівлі та промисловості, але їхні завдання декларація не визначила і відповідні секретарі не призначалися.

29 вересня (12 жовтня) 1917 оприлюднено чергову декларацію Ген. Секретаріату вже як визнаного і затвердженого Тимчас. урядом Росії органу. Вона була викладена у формі

заяви про наміри, в якій наголошувалося, що утворений волею народу України Ген. Секретаріат керуватиметься у своїй діяльності принципами і директивами, виробленими УЦР як рев. парламентом, і відповідатиме перед нею. Основою нового життя в Україні ще раз стверджувалося нац. держ. самовизначення, а гол. метою уряду – єдність Рос. федератив. респ., автоном. статус України, об'єднання укр. земель і єднання українського народу в одній автоном. одиниці, справедливе ставлення до нац. прав і домагань усіх національностей, участь у підготовці мир. угоди, скликання Всеукр. установ. зборів. Для належ. роботи Всерос. і Всеукр. установ. зборів уряд планував створити виборче бюро, організувати низку з'їздів комісарів, представників нар. управ (земств), громад. установ. Проголошено пріоритет інтересів трудящих. Хоча земля, на думку уряду, повинна належати тому, хто її обробляє, остаточне вирішення земел. питання виносилося на розгляд Всерос. і Всеукр. установ. зборів. Тим часом Ген. Секретаріат повинен був упорядкувати земел. відносини через місц. земел. комітети, поширювати с.-г. освіту, хлібороб. кооперацію та артілі, підготувати націоналізацію лісів, розробити плани громад. лісоводства, меліорації земель, охорони природ. ресурсів. Функції держ. контролю і регулювання госп. життя покладалися на екон. комітет, який, окрім того, мав займатися розподілом продуктів, сировини, матеріалів і палива, дбати про підвищення продуктивності праці, покращення екон. становища. Наголошувалося на необхідності децентралізації фінансів, створення нац. бюджету, підвищення рівня оподаткування замож. верств населення, введення прогресив. оподаткування, відшукання засобів сплати вже встановлених податків, створення в Україні Нац. і Нар. банків. У галузі освіти передбачалося розробити протягом найближчого року проект демократ. за змістом і формою школи, зокрема і для нац. меншин. Планувалося організувати курси для вчителів, видати підручники й навч. посібники українською мовою та нац. мовами, підготувати кадри лекторів для укр. університетів і закладів освіти. Заплановано відкрити у Києві Пед. академію і низку нар. університетів, створити за допомогою просвіт. т-в систему позашкіл. освіти, встановити належні умови для розвитку нац. мистецтва. ГС нац. справ повинно було взяти на себе захист нац. меншин від юрид. і фактич. обмежень їхніх громад. й політ. справ, на засадах свободи і демократизму сприяти вдосконаленню роботи існуючих та створенню нових нац. установ, підтриманню добрих стосунків між усіма націями в Україні. Гол. завдання секретарства – захист укр. інтересів не лише у кордонах губерній, визначених Тимчас. урядом, а й за їх межами. Найскладнішим завданням у справі побудови нового життя уряд визнав організацію механізму нової держ. адміністрації. У декларації ставилася вимога негайно створити ГС шляхів, продовол. справ, пошт і телеграфів. Для кращого пристосування суду до місц. особливостей і умов нових нац. форм життя в Україні заплановано провести судову реформу. Вереснева декларація, попри її досить обережні і виважені формулювання, занепокоїла Тимчас. уряд, який звинуватив Ген. Секретаріат у перевищенні компетенції та ініціював проведення судового слідства проти його чл., однак через більшов. переворот у жовтні 1917 до арешту укр. керівництва справа не дійшла.

Рекомендована література

1. Мироненко О. М. Світоч української державності: Політично-правовий аналіз діяльності Центральної Ради. К., 1995.

Бібліографічний опис:

Декларації генерального секретаріату / О. М. Мироненко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-21337>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).